

MIKOR TESZÜNK A *MINT* ELÉ VESSZŐT, ÉS MIKOR NEM?

Dr. Ludányi Zsófia

HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont

Nyelvtechnológiai és Alkalmazott Nyelvészeti Intézet, Budapest

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem PK Jászberényi Campus

Alkalmazott Neveléstudományi Intézet

Nyelvi és Művészeti Nevelési Tanszék, Jászberény

A kötőszók előtti vesszőhasználat a magyar írás-gyakorlat egyik problematikus kérdésköre. Ezért az *Amega* augusztusi számában az *és*, vagy kötőszók előtti vessző használatával foglalkoztunk. A HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont nyelvi közönségszolgálatához azonban nemcsak *és*, vagy kötőszók előtti vesszőhasználatra vonatkozó kérdések érkeznek, hanem visszatérő kérdés az is, hogy mikor kell a *mint* viszonyzó elé vesszőt tenni, és mikor nem. Cikkünkben néhány példa segítségével áttekintjük a problémára vonatkozó fontosabb szabályokat, tipikus eseteket.

Az összetett mondatok tagmondataira vonatkozó vesszőhasználatot az akadémiai helyesírási szabályzat (AkH.¹²) 244. pontja szabályozza. Az alapvető szabály az, hogy az összetett mondatok tagmondatainak határán a vesszőt mindig ki kell tenni, akár van kötőszó, akár nincs. Ha a *mint* kötőszói szerepben áll – ilyenkor sajátos jelentéstartalomként hasonlítást fejez ki –, tagmondatokat kapcsol, ezért vesszőt kell tenni elé: Úgy érezte magát, mint aki mindjárt elájul. A *mint*-tel bevezetett hasonlítás önálló (bár sokszor hiányos) tagmondatnak számít, ezért kötőszava elé mindig vesszőt kell tenni: Úgy feküdt ott, mint egy darab fa. A *nyírfára allergiás embereknél az alma fogyasztása is ugyanolyan légúti reakciót okozhat, mint maga a nyírfapollen*. Az alábbi

mondatban a *mint* már nem kötőszó, hanem prepozíciószerűen (előljárósóként) az utána következő főnevet határozói (itt: hasonlító határozói) mondatrészi szereppel látja el: *A barna rizs egészségesebb, mint a krumpli.* (= *A barna rizs egészségesebb a krumplinál.*) Ebben az esetben is szükséges vesszőt tenni elé.

A *mint* kötőszónak létezik egy olyan típusú használata is, amikor módosító értékű tagmondatokat vezet be. Ezekben az esetekben a *mint*-et mindig el kell különíteni írásjellel. Ez többnyire a vessző szokott lenni, de lehet más írásjel is, például gondolatjel vagy zárójel (Laczkó–Mártonfi 2004: 326): *Mint már említettem, az allergiás tüneteket az állat nyálában található fehérjék is okozhatják. A kötőhártya – mint köztudott – a szemgolyón, valamint a szemhéj belső oldalán elhelyezkedő vékony hártyás réteg. Az allergiás betegek immunrendszere olyan anyagokra reagál (mint mondtam), amelyek normális körülmények között semmilyen választ nem váltanak ki a szervezetből.*

A *mint* szófaja – mint ahogy korábban szó esett róla – azonban nem csak kötőszó lehet. Lehet toldalékértékű viszonyzó is, ezt nevezi a Magyar grammatika (Keszler 2000) „határozóvá tevő *mint*”-nek. Ebben az esetben az a funkciója, hogy az utána következő főnevet határozói mondatrészi szereppel lássa el. Az alábbi két mondatban például ugyanazt a grammati-

kai viszonyjelentést, az úgynevezett essivusi állapotváltozói viszonyt kétféleképpen is ki lehet fejezni: *Péter tudógyógyászként dolgozik. Péter mint tudógyógyász dolgozik.* Az első esetben az essivusi állapotváltozói viszonyt a *-ként* állapotváltozórag fejez ki, a második esetben pedig a *mint* toldalékértékű viszonyzó és a *tudógyógyász főnév* alkotta szerkezet (analitikus, széttagoló szerkesztésmód). Ugyanilyen típusú, előljárószó-szerű *mint* szerepel az olyan szerkezetekben is, mint például: *az oxigénhiány mint a patomechanizmus egyik eleme* (amely lehet egyrészt mondatkezdet, másrészt pedig egy cikk, fejezet stb. címeként is funkcionálhat). Ezekben az esetekben sem kell vesszőt tenni a *mint* elé.

Visszatérő kérdés a nyelvi közönségszolgálatnál az, hogy mikor szükséges vesszőt tenni a *több* és a *mint* szavak közé. A helyesírási szabályzat a 244. c) pontjában foglalkozik ezzel a kérdéssel. Ha a *több, mint* szerkezet hasonlítást fejez ki, vesszőt kell tenni a *mint* kötőszó elé: *Ez sokkal több, mint a tavalyi. Három alma több, mint kettő.* Abban az esetben, ha *több mint* szerkezet felcserélhető a *majdnem* szóval, és így is értelmes szerkezetet kapunk, nem kell vesszőt tenni a *több mint* és a *kevesebb mint* alakulatban a *mint* elé (W1): *Több mint kétszáz résztvevő volt a konferencián. Kevesebb mint*

kétszáz résztvevő volt a konferencián. Átalakítva a mondatot értelmes szerkezetet kapunk: *Majdnem kétszáz résztvevő volt a konferencián.* Ezekben az esetekben ugyanis a *több mint / kevesebb mint* szerkezet nyomatékosításra, fokozásra, a mondanivaló tartalmának erősítésére szolgál, nem pedig összehasonlítást fejez ki.

Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy ha a *mint* hasonlítást jelöl, akár kötőszóként, akár előljáróként, a vesszőt mindig ki kell tenni eléje. A *több mint, kevesebb mint* szerkezetekben is csak akkor szükséges vesszőt tenni a *mint* elé, ha összehasonlítást fejeznek ki; a szerkezet nyomatékosító funkciójú használatokor nem tagoljuk vesszővel. ■

IRODALOM

1. AkH.12 = Magyar Tudományos Akadémia 2015. A magyar helyesírási szabályai. Tizenkettedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest.
2. Keszler Borbála 2000. A mai magyar nyelv szófaji rendszere. In: Keszler Borbála (szerk.): Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 67–80.
3. Laczkó Krisztina – Mártonfi Attila 2004. Helyesírás. Osiris Kiadó. Budapest.
4. W1 = Kell-e a mint elé vessző? <https://www.nyest.hu/hirek/kell-e-a-mint-ele-vesszo> (2023. 11. 30.)

2023/december

AMEGA TOVÁBBKÉPZŐ TANFOLYAM – JELENTKEZÉSI LAP

Jelentkezem a PTE ÁOK/2023.II/00109 számon **szabadon választható távoktatásként** akkreditált Amega Továbbképző Tanfolyamra, melynek díja **12 000 Ft /félév**.

- A regisztrációs díjat átutalom a Grandani Kft. bankszámlájára (K&H Bank 10400779-50526683-68901009)
- A regisztrációs díjat beföldi postautalványon (rózsaszín csekken) fizetem be.

Név:

Lakcím:

Számlázási név:

Számlázási cím:

Pecsétszám: Szakvizsga:

Telefonszám: E-mail:@.....

Dátum: alírás, pecsét

Jelentkezzen közvetlenül az OFTEX-en (www.oftex.hu) – egyszerűbb és gyorsabb – vagy küldje vissza a jelentkezési lapot szerkesztőségünkbe postán (Grandani Kft., 7618 Pécs-18. Pf: 46).

KÉRJÜK, HOGY A JELENTKEZÉSI LAPOT NE AJÁNLOTT LEVÉLBE KÜLDJE VISSZA!

A tesztkérdések a 46. oldalon találhatóak.